

a pobídl především mladší kolegy, aby mne beze strachu kontaktovali, pokud budou mít jakýkoli nápad. V redakci na ně čekají výtisky publikací, které jim za recenzi rádi poskytneme.

Za páté, *Sociologický časopis* bude i nadále vybírat hostující editory monotematických čísel a sekcí časopisu. Důraz přitom bude klást především na otevřenost výzev zamýšlených projektů, neboť jen ta dokáže zajistit naplnění jejich hlavního účelu, totiž motivovat nové autorky a autory, kteří by se bez výzvy se svým rukopisem nepřihlásili.

Minulý šéfredaktor se ve své činnosti mohl spolehnout na dobře fungující redakční radu, které bych chtěl za její činnost poděkovat. Většina jejích členek a členů bude oporou šéfredaktora i v následujícím období. Doplní je v tom několik nových členů, které bych rád v redakční radě přivítal a popřál jim hodně úspěchů. Snažme se společně, aby byl *Sociologický časopis* i nadále velmi kvalitním a otevřeným odborným periodikem.

Ondřej Císař

Poslední slovo úvodem

Když po téměř osmi letech předávám vedení českých čísel *Sociologického časopisu* svému nástupci, činím tak velmi rád a s přesvědčením, že se časopis ocitá v nejlepších rukou. Velmi si vážím toho, že se Ondřej Císař plně hlásí k cílům, které byly v posledních letech pro SČ určující, tj. náročnému a transparentnímu recenznímu řízení, otevřenosti co nejširšímu okruhu autorek a autorů a úsilí o bourání bariér v komunikaci mezi různými školami, směry a paradigmaty. Všichni víme, že je před námi ještě mnoho práce. Přítomnost SČ se nese ve znamení mnoha velkých rizik, ale i možností. Na jednu stranu se SČ spolu s celou českou sociologií dostává do situace, kdy sama jeho existence může být ohrožena, a to bohužel i kvůli nepromyšleným iniciativám některých příslušníků sociologické obce v oblasti hodnocení vědeckých výsledků a financování výzkumu a jeho infrastruktury. Na straně druhé časopis velice získává tím, že česká sociologie trvale expanduje, což se projevuje například objevováním se stále nových jmen mezi našimi přispěvateli. Nebývalé příležitosti se mu otevírají díky rychlému rozvoji nových publikačních technologií, které dovolují vážně uvažovat o zavádění některých technických inovací a možnostech zvětšení viditelnosti našeho časopisu v domácím i mezinárodním měřítku. SČ krom toho má dobré vyhlídky na udržení své pozice v rámci české sociologie díky trendu ke stále většímu zdůrazňování váhy kvalitních odborných časopisů, který je patrný ve vědeckých politikách nejvyspělejších zemí a nepochybně se nakonec prosadí i doma.

I já se připojuji k Ondřejovu poděkování členům odstupující redakční rady. Chci omezit zdvořilosti na minimum, ale považuji za nutné říci aspoň tolik, že pro mne spolupráce s redakční radou, vydavatelem časopisu, autory i recenzenty byla nesmírně obohacující zkušeností. Všem patří můj upřímný dík.

Opomenuti zde nesmí zůstat ani přispěvatelé do tohoto čísla, a tak aspoň stručně o jednotlivých člancích.

Úvodní empirická studie *Hynka Jeřábka* se věnuje tématu, které je v soudobých západních společnostech, charakterizovaných celkovým stárnutím populace, stále naléhavější, totiž péči o seniory. Autor ukazuje, že s rostoucí závislostí starších lidí na pomoci a péči druhých zřetelně roste finanční i časové zatížení pečujících osob. Pozitivní je zjištění, že se v českých rodinách dá vypořádat fenomén kolektivní rodinné péče, kdy primárnímu pečovateli (či spíše pečovateli) vypomáhají další rodinní příslušníci. Znamená to, že rodinná koheze v české společnosti stále přežívá a může se projevit jako nepostradatelná zejména tam, kde institucionálně zajišťovaná péče chybí nebo selhává.

Studie *Lenky Slepíčkové* a *Petra Fučíka* se zabývá otázkou, jaké faktory lze považovat za určující pro postoje jednotlivců k problému neplodnosti a k různým způsobům jeho řešení. Ukazuje se, že ze sociálních charakteristik hrají největší roli vzdělání a náboženství. Autoři také zjišťovali, jak je nahlížení na možná řešení neplodnosti ovlivněno jinými postoji jednotlivců, konkrétně preferencemi žen pro pracovní kariéru, nebo rodinu podle známé klasifikace britské socioložky Catherine Hakim. Otevřenější různým řešením neplodnosti jsou ženy orientované kariérově. Dále autoři využívají skutečnost, že dotazováni byli oba příslušníci páru, ke zkoumání toho, jak sociální charakteristiky a postoje jednoho partnera působí na postoje k neplodnosti druhého partnera. Dospívají ke zjištění, že ženy jsou ve svých postojích více ovlivněny sociodemografikami a postoji muže než naopak.

Stále aktuální téma bytové politiky a regionálních rozdílů v podmínkách bydlení je předmětem zájmu dalšího článku, jehož autory jsou *Martina Mikeszová*, *Martin Lux* a *Anne Morisseau*. Zajímá je, zda a v jaké míře postupující deregulace nájemného v České republice způsobuje nedostupnost nájemního bydlení pro některé skupiny obyvatelstva a nakolik se v tomto ohledu od sebe české regiony odlišují. Aby mohl odpovědět na tyto otázky, tým spoluautorů použil vlastní simulaci příjmů a nákladů domácností v regionech. Závěrem studie je konstatování, že celkové riziko nedostupnosti nájemního bydlení pro domácnosti, jakož i meziregionální rozdíly v nedostupnosti bydlení se trvale snižují, ale hrozbě, že nebudou moci zaplatit tržní nájemné, stále zůstává vystavena poměrně velká část domácností. Autoři konkrétně upozorňují na dvě ohrožené skupiny: důchodce a osoby s nízkou kvalifikací.

Do odlišné oblasti vzdělávání a reprodukce sociálního statusu v české společnosti se dostáváme s článkem *Natalie Simonové*, která se věnuje proměnám ve vývoji mezigeneračního přenosu dosaženého vzdělání. Autorka propojila řadu

dostupných datových souborů, tak aby mohla provést analýzu vzdělanostní mobility pro velmi dlouhé období 1906–2003, a v něm rozlišuje věkové kohorty podle mezníkových událostí moderních českých dějin. Zkoumání mobilních vzorců potvrdilo mimo jiné silnou závislost vzdělanostních aspirací dětí na vzdělanostním kapitálu rodičů.

Následují dva články, které nás zavádějí do jiných společenských oborů. Slovenský sociální antropolog *Martin Kanovský* se dlouhodobě zabývá kognitivní antropologií a z této oblasti je i jeho zde uveřejněný příspěvek. Autor se zaměřuje na zkoumání toho, jak si lidé vytvářejí reprezentace různých sociálních skupin, konkrétně skupin etnických, a svá teoretická stanoviska konfrontuje s výsledky etnografického terénního šetření na západní Ukrajině. Na empirickém materiálu prověřuje tezi o psychologickém esencialismu, tj. předpoklad, že lidé klasifikují jednotlivce jako příslušníka určité skupiny tím, že mu přisuzují podíl na neměnné a pro danou skupinu specifické esenci, která je v případě etnických skupin navíc chápána jako biologická a vrozená.

Exkurz do pole bádání o veřejné a sociální politice představuje příspěvek *Pavla a Markéty Horákových* věnovaný tzv. liniovým pracovníkům státních institucí. V článku poskytují značný prostor diskusi konceptu liniového pracovníka (*street-level bureaucrat*), zavedeného v 80. letech Američanem Michaellem Lipskym pro lepší pochopení procesu implementace veřejných politik, a představují čtyři modely pro výkon role těchto pracovníků: byrokratický, profesionální, byroprofesionální a manažerský. V druhé části příspěvku autoři shrnují výsledky empirického výzkumu liniových pracovníků na úradech práce v několika českých regionech, v němž se zajímali o to, jak linioví pracovníci prováděli implementaci státní politiky zaměstnanosti.

Metodologickou rubriku vyplňuje příspěvek *Jiřího Vinopala*, který se, v tomto čísle už podruhé, pohybuje v těsné blízkosti kognitivních věd. Zabývá se metodologií dotazníkového šetření, na které nahlíží kognitivní optikou, jež je u nás v této souvislosti dosud málo obvyklá. Autor podává přehled o tom, jak je v příslušné literatuře uchopena situace dotazování, mentální procesy probíhající u respondenta i tazatele, jejich vzájemná interakce a různé rušivé vlivy. Sám autor text chápe jako příležitost pro rozšíření metodologických znalostí o dotazníkovém šetření, který nepochybně stále zůstává základní metodou sociologického výzkumu.

Z textů v dalších rubrikách už můžeme jmenovat jen velmi zkratkovitě. V uplynulých měsících nás k naší lítosti opustily další významné sociologické osobnosti. Libor Prudký s Milanem Petruskem připomínají nanejvýš pozoruhodnou postavu Zdeňka Strmisky a Miroslav Paulíček upozorňuje na sociologicky zajímavé momenty v životním díle Vladimíra Boreckého. Z hlediska současného dění v české sociologické komunitě si zaslouží zmínku zpráva Michala Illnera o výroční konferenci Masarykovy české sociologické společnosti, která se uskutečnila letos v lednu v Olomouci.

Přejeme Vám zajímavé čtení.

Marek Skovajsa